

DECLARAȚIA BLOCULUI NAȚIONAL-DEMOCRATIC

(20 iunie 1944)

În rindul documentelor fundamentale din istoria poporului român, care au sintetizat obiectivele esențiale ale unor mari acțiuni sociale și naționale, se înscrie și *Declarația Blocului Național-Democratic* din 20 iunie 1944. Ea a constituit platforma pe baza căreia s-a realizat consensul național, sistemul de alianțe social-politice preconizat de Partidul Comunist Român încă din septembrie 1941, programul imediat al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și anti-imperialistă, precum și al guvernului constituit în seara zilei de 23 August 1944.

Textul

Partidul Național-Liberal, Partidul Național-Țărănesc, Partidul Comunist și Partidul Social-Democrat, prin delegații lor, împuterniciți pentru partidele : național-liberal și național-țărănesc de prezidenții partidelor respective, iar pentru partidele : comunist și social-democrat de organele lor de conducere,

avînd în vedere situația gravă în care se găsește România astăzi, în urma înlăturării regimului politic constituțional-democratic și a guvernărilor cu caracter fascist,

au hotărît să constituie un Bloc Național-Democratic, care să activeze pentru salvarea țării, avînd următoarele țeluri :

1. Încheierea, fără întârziere, în baza ofertei făcute de Aliați, a unui armistițiu cu Națiunile Unite (Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii), căutînd a obține condițiunile posibile cele mai bune pentru interesele țării.

2. Ieșirea României din Axă, eliberarea țării de ocupația germană, alăturarea de Națiunile Unite și restabilirea independenței și suveranității naționale.

3. În acest scop : înlăturarea actualului regim de dictatură și înlocuirea lui cu un regim constituțional, democratic, pe baza acordării drepturilor și libertăților civice, tuturor cetățenilor țării.

4. Menținerea unei ordine democratice și realizarea păcii, conform cu interesele statului și poporului român.

5. Prezentul acord intră imediat în vigoare și obligă partidele contractante la organizarea și ducerea în comun, fără nici o întârziere, a acțiunii pentru realizarea punctelor mai sus stabilite.

P.S. Se face mențiune, că în timpul discuțiunilor pentru constituirea acestui bloc, delegații partidelor comunist și social-democrat au propus și participarea grupărilor : Frontul Plugarilor, Uniunea Patriotică, și Partidul Muncitoresc și Țărănesc. În urma discuțiunilor avute asupra acestei propuneri, delegații partidelor național-țărănesc și național-liberal declarînd că, întrucît cele patru partide din

acest bloc reprezintă aproape unanimitatea de opinii a țării și a forțelor politice care au combătut în permanență, atât orientarea alături de Axă, cât și regimurile de dictatură, în interior, toți delegații au căzut de acord ca blocul să fie constituit numai din aceste 4 partide.

Formațiunile politice care alcătuiesc Blocul Național-Democratic își păstrează întreaga independență ideologică și politică, acordul intervenit neprivind decît punctele mai sus fixate.

(„România liberă“, II, nr. 9 din 10 august 1944; Florea Dragne și Ioan Scurtu, *Culegere de texte privind istoria mișcării muncitorești din România de la începuturi pînă în 1945*, București, Edit. didactică și pedagogică, 1981, p. 160—161)

Comentariu istoric

23 August nu a fost izbucnirea spontană a unei stări de nemulțumire a maselor împotriva regimului de dictatură antonesciană și a hitleriștilor, ci un act istoric pregătit îndelung și temeinic, avînd obiective precise, susținute de toate forțele patriotice, democratice, antifasciste și antihitleriste din România.

Încă de la 6 septembrie 1941, Partidul Comunist Român a propus o largă platformă-program pe baza căreia să se unească toate forțele patriotice: „1. Încețarea războiului împotriva Uniunii Sovietice. Pace și luptă comună cu Uniunea Sovietică, Anglia, Polonia, Iugoslavia, Cehoslovacia, cu toate țările democratice și cu toate popoarele iubitoare de libertate, împotriva hitlerismului cotropitor. 2. Oprirea producției de război, a transporturilor de trupe, arme și munițiuni pentru războiul lui Hitler. Alungarea din țară a ocupanților hitleriști. Recucerirea libertății și independenței naționale a României. 3. Răsturnarea guvernului și regimului militar-hitlerist trădător de țară, în frunte cu Antonescu, sluga lui Hitler. Pentru un guvern al independenței naționale, format din reprezentanții tuturor forțelor patriotice. 4. Împotriva dictatului hitlerist de la Viena asupra Ardealului, pentru eliberarea popoarelor din Ardeal de sub jugul lui Hitler, pentru libertatea lor națională /.../ 6. Împotriva terorii sîngeroase /.../ Amnistie generală, politică, militară și agrară. Desființarea lagărelor de concentrare și de muncă. Arestarea și pedepsirea vinovaților trădători de țară, care au aruncat poporul român în război pentru Germania hitleristă. 7. Împotriva oricărei forme de asuprire. Deplină libertate de asociație, presă și organizare. Restabilirea drepturilor și libertăților cetățenești și democratice. 8. Îmbunătățirea temeinică, economică, culturală și sanitară, a situației maselor ce muncesc“ /.../

Studiind acest document, putem lesne desprinde concluzia că Partidul Comunist a înțeles gravitatea momentului istoric și a desprins, din multitudinea de probleme care frământau poporul român, pe acelea cu adevărat esențiale, în realizarea cărora erau interesate toate clasele și categoriile sociale, toate forțele patriotice, democratice, antifasciste și antihitleriste. „Partidul Comunist din România e gata să colaboreze cu toate partidele, persoanele politice și cu toți patrioții români, pentru realizarea oricărei revendicări din PLATFORMĂ, punînd ca singurul criteriu al colaborării: atitudinea față de ocupanții hitleriști, de slugile lor trădătoare de țară și de războiul criminal contra Uniunii Sovietice“, se arăta în document.

Realizarea colaborării propuse nu era ușoară, se impuneau învinse numeroase obstacole, de natură obiectivă și subiectivă. Spre exemplu, colaborarea din-

tre cele două clase antagoniste — burghezia și proletariatul — urma să se înfăptuiască după decenii de aprige confruntări, în care clasa muncitoare s-a ridicat cu hotărîre împotriva exploatarei capitaliste, în timp ce clasa dominantă nu a ezitat în momentele critice pentru ea (decembrie 1918, august 1929, februarie 1933 ș.a.), să recurgă la represiuni singeroase. Partidul Comunist urma să lupte alături de Partidul Național-Liberal și de Partidul Național-Tărănesc care-l scosese în afara legii, îl persecutaseră, mulți comuniști fiind nevoiți să petreacă ani grei în închisori, unde fuseseră trimiși de guvernele național-liberale și național-tărăniste. Partid republican prin esență sa, Partidul Comunist trebuia să acționeze împreună cu regele, care era simbolul societății bazată pe exploatare și asuprire pe care comuniștii aveau misiunea de a o lichida.

Și totuși, Partidul Comunist a avut tăria, capacitatea, patriotismul de a pune mai presus de interesele sale (decurgînd din obiectivul fundamental — edificarea socialismului în România), interesele generale ale poporului român din momentul istoric dat. P.C.R. a înțeles limpede că în joc nu era soarta unei singure clase sau categorii sociale, a unuia sau altuia dintre partidele politice, ci a întregului popor, a statului român însuși. În consecință, Platforma-program din 6 septembrie 1941 preciza: „Comuniștii, în interesul Frontului Unic Național, pentru zdrobirea fascismului cîmpitor, pentru cucerirea drepturilor și libertăților democratice și cetățenești, a independenței poporului român, *renunță* la orice lozincă sau acțiune care ar putea să-l despartă de celelalte partide și grupări politice, care sînt pentru dezrobirea națională a poporului român”.¹

Documentele ulterioare au explicat și nuanțat unele prevederi ale Platformei-program din 6 septembrie 1941, dar obiectivele stabilite au rămas, în esență, aceleași. Alianțele social-politice realizate — Frontul Patriotic Antihitlerist (toamna anului 1943), Frontul Unic Muncitoresc (aprilie 1944), Coaliția Național-Democratică (26 mai 1944), acordul cu Palatul (14/15 iunie 1944), Blocul Național-Democratic (20 iunie 1944) — au reprezentat cea mai amplă convergență de forțe din istoria modernă a României, constituind o expresie elocventă a capacității poporului român de a-și strînge rîndurile, de a acționa unit pentru a-și realiza dezideratul fundamental, acela de salvare a statului român, aflat într-una din cele mai grele situații din întreaga sa istorie.

Sistemul de alianțe realizat nu a fost cel enunțat de Partidul Comunist în 1941, nu s-a concretizat în Frontul Unic Național, organism cu o structură întregitoare riguros clădită, de sus și pînă jos, cu un singur organ de decizie pentru toate formațiunile politice afiliate. Este adevărat și faptul că în documentele semnate nu exista vreo prevedere care să stipuleze în chip expres rolul conducător al Partidului Comunist, după cum nici comuniștii nu și-au revendicat atunci acest rol. Au fost aici în primul rînd motive de ordin tactic, preocuparea de a menaja susceptibilitățile colaboratorilor și de a pune pe primul plan numai și numai obiectivele care uneau un evantai politic cît mai larg, în fond foarte eterogen din punct de vedere social și politic.

Dar este un fapt de necontestat că Partidul Comunist a fost forța cea mai activă și consecventă a mișcării de rezistență, că a organizat și condus lupta im-

¹ Ioan Scurtu (coordonator), Gheorghe Z. Ionescu, Eufrosina Popescu, Doina Smîrcea, *Istoria României între 1918—1944. Culegere de documente*, București, Edit. didactică și pedagogică, 1982, p. 424.

potriva dictaturii antonesciene și a războiului hitlerist (în multiplele ei forme, de la sabotajul economic la grupe de partizani și constituirea formațiunilor de luptă patriotică), a dat cele mai multe jertfe în această luptă. După cum este adevărat că Partidul Comunist a fost singura organizație politică ce s-a orientat de la început, în mod ferm, pentru răsturnarea prin forță a dictaturii antonesciene, prin lupta unită a întregului popor român; este cunoscut că partidele burgheze s-au limitat o bună perioadă de timp la „opoziția epistolară”, iar apoi au pus accentul pe negocierile diplomatice, sau pe scoaterea țării din război de către Antonescu însuși. Partidul Comunist a fost organizația care a formulat de la început un program clar de acțiune, a precizat obiectivele fundamentale pe care se putea realiza consensul național; studiul comparativ al Platformei-program din 6 septembrie 1941 și a Declarației Blocului Național-Democratic din 20 iunie 1944, evidențiază realitatea că partidele burgheze au acceptat, pînă la urmă, punctele de vedere formulate de comuniști. În sfîrșit, se cuvine subliniat că Partidul Comunist a fost inițiatorul tuturor alianțelor realizate și că el era prezent în toate aceste alianțe, era factorul lor comun. Sînt, toate acestea, argumente temeinice, indubitabile, care ne îndreptățesc să afirmăm că Partidul Comunist a fost conducătorul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Indicații metodice

Documentul prezentat va fi utilizat la clasa a X-a, în cadrul lecției privind pregătirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Se va sublinia faptul că Declarația Blocului Național-Democratic reprezenta, în fond, platforma pe care s-a realizat consensul național, sistemul de alianțe social-politice care a făcut posibilă victoria de la 23 August 1944. Comparînd-o cu Platforma-program din 6 septembrie 1941, elevii vor înțelege mai bine rolul Partidului Comunist de forță politică conducătoare, clarviziunea și spiritul patriotic dovedit de comuniști. De asemenea, se va putea demonstra că documentele difuzate în seara zilei de 23 August — Proclamația regelui și Declarația guvernului — aveau la bază ideile cuprinse în Declarația Blocului Național-Democratic, partidele membre ale acestui Bloc dînd gîrul lor politic noului cabinet. Totodată, se poate arăta că Declarația din 20 iunie 1944 a constituit programul guvernului ieșit din revoluție, care a deschis noi orizonturi evoluției istorice a poporului român. Acest program — concretizat în măsurile adoptate după 23 August — a asigurat mobilizarea întregului popor la luptă împotriva hitleriștilor, trecerea la eliberarea teritoriului național, revenirea la un regim democratic, sfîrșirea aparatului de stat din vremea regimului dictatorial, angajarea României în alianța cu Națiunile Unite. Prin semnarea convenției de armistițiu la 12 septembrie 1944, programul guvernului constituit la 23 August, bazat pe Declarația Blocului Național-Democratic, a fost, în linii generale, îndeplinit; după această dată, în primul plan au început să se impună — paralel cu obiectivele naționale — obiectivele sociale ale revoluției. În consecință și alianțele social-politice trebuiau așezate pe alte baze, astfel încît Blocul Național-Democratic își încheiasă misiunea istorică; lupta pentru putere a devenit coordonata esențială a revoluției.